

**FORAY IN ROMANIAN HISTORY OF CRIMINAL PUNISHMENT. BEATING –
PENALTY IN CRIMINAL LAW**

Florin I. Moldovan, Assoc. Prof., PhD, "Vasile Goldiș" University of the West, Arad

Abstract: In criminal law penalties play an extremely important because they show the essential means of achieving the purpose of the criminal law, namely to protect the basic social values of society against offenders. Punishment is one of the most controversial issues of all time. Institution of punishment has evolved from one society to another depending on the evolution of social life, so we can say that the punishment reflects the physiognomy of that era and just like crime, is directly depends on the social structure of particular national, social and cultural. Punishment is a measure of coercion as a means of rehabilitation aimed mainly prevent committing new offenses. When a person violates the rule of law protected by law, it will be subject to a penalty. The purpose of punishment is to punish the act concerned and to prevent the commission of new facts. Through the enforcement of penalties is intended training and developing a correct attitude to the values of society. One of the penalties was beating. In the following we show pros and cons of reintroducing the Romanian criminal law sanctions in the years 1921.

Keywords: punishment, criminal law, beating, judiciary, criminal.

„Poena est malum passionis quod infligitur propter malum actionis”

(Pedeapsa este răul suferinței ce intervine pentru răul faptei)

Hugo Grotius

Termenul de *pedeapsă* prezintă interes cu privire la înțeles, mai ales în funcție de momentul istoric unde îl folosim. De exemplu, la romani nu a existat termenul de pedeapsă, această apărând mai târziu în limbajul juridic prin cuvântul *poena*. Din punct de vedere etimologic, cuvântul pedeapsă derivă din termenul sanscrit *koena* care înseamnă verificare sau socotire. Se credea că termenul derivă din latinescu *pendere*, pedeapsa fiind văzută, mai ales în timpurile primitive, ca un schimb de valori, dar și cu termenul *poenitentia* care în traducere înseamnă *căință* sau *pocăință*.

Nici în dreptul românesc nu era folosit termenul de pedeapsă, acesta fiind introdus pentru prima dată de fanarioți. Cuvântul utilizat la acea vreme era de origine greacă și era derivat din verbul a învăța (*mathete*). Deoarece grecii nu concepeau învățătura fără pedepse, s-a ales pentru pedeapsă cuvântul care însemna învățătură (*didascarias*).

În timpurile moderne încercarea de a da o definiție termenului de pedeapsă s-a lovit de multitudinea sensurilor pe care la îmbracă noțiunea : măsură de represiune, măsură de reeducare, sancțiune aplicată celui care a săvârșit o greșeală, condamnare, osândă, necaz, nenorocire, etc. Pedeapsa a fost definită și ca fiind „...răul pe care îl impune statul celui care

a înfrânt prescripția sa...” definiție combătută, deoarece nu orice încălcare a legii atrage o pedeapsă. V. Dongoroz arăta că pedeapsa trebuie definită ca entitate juridică, astfel : „ ... *pedeapsa este consecința penală pe care legea o atribuie infracțiunii* ”. Același autor mai spune „ *Pedeapsa poate primi numeroase definiții dacă este privită ca entitate concretă, dar nu și dacă este privită ca entitate juridică. Nu trebuie confundată pedeapsa concretă cu o constrângere pe care o suferă condamnatul și care reprezintă conținutul pedepsei și nu pedeapsa însăși*”.

Creșterea nivelului infracțional presupune luarea unor măsuri care să-l stopeze. Știința dreptului prin normele sale, este chemată să asigure ordinea socială și progresul social tuturor oamenilor și să evite provocarea de suferință. În toate etapele evoluției sociale s-a considerat că omul nu va reuși să priceapă, să conștientizeze la modul real pericolul social, efectele dăunătoare ale infracțiunii comise, dacă nu va resimți personal efectele pedepsei aplicate. De-a lungul timpului pedepsele au avut acest rol, de a constrânge și a reeduca pe cel care a săvârșit o faptă reprobabilă, o infracțiune. Aplicarea pedepsei a reprezentat și reprezintă o modalitate pe care legea o consideră necesară stopării fenomenului infracțional, reeducării și reformării sociale a persoanei căreia i se aplică, adică celui condamnat. Pedeapsa este obligatorie în cazul încălcării legii. Alături de alte mijloace și măsuri urmărește obligativitatea reeducării condamnatului și a educării celor care intenționează să comită astfel de fapte, astfel încât să se mențină autoritatea asupra legii.

Din perioada antică până în prezent există mărturii scrise și dovezi despre sistemul juridic și aplicarea pedepselor. Primele măsuri relativ primitive de a pedepsi pe cei care au greșit, aplicate de către ceilalți membri ai societății, consta în alungarea din comunitate, lovirea cu pietre. Toate acestea însă nu erau aplicate ca urmare a unor reguli ale societății, ale comunității respective. Când pedeapsa a devenit un obicei, ea s-a transformat în regulă de drept, devenind aplicabilă obligatoriu.

În epoca statală pedeapsa a avut un rol intimidant, remarcându-se prin duritate și cruzime, și fiind un mijloc de menținere a disciplinei și de apărare a autorității puterii respectivei vremi. Cele mai multe dintre pedepse erau cele corporale, respectiv bătaia cu biciul, cu vergele sau nuiele, în public, mutilările, respectiv tăierea limbii, a urechilor, a degetelor, a picioarelor și brațelor, scoaterea ochilor, jupuirea pielii, pedeapsa cu moartea prin spânzurare, decapitare, tragere pe roată, ardere pe rug, tragerea în țeapă, toate menținând prin cruzimea lor o stare de teamă continuă față de instituțiile statului și față de lege.

Până în secolul XVI au existat „*gropnițele*„ și „*salinele*„, sau „*ocnele*„, ca locuri ale executării pedepselor privative de libertate. Cei închiși aici aveau slabe șanse de supraviețuire fiind supuși unor suferințe fizice extraordinare. Există o diferențiere a pedepselor după starea socială. În timp ce cei săraci mergeau la ocnă, boierii condamnați mergeau la mănăstire.

În sec. XVII – XVIII sistemul judiciar a cunoscut o îmbunătățire, iar pedepsele au fost gradate în funcție de faptele săvârșite.

Bătaia a existat ca pedeapsă în aproape toate legiurile timpurilor. La noi în țară a existat în Pravilele lui Matei Basarab și Vasile Lupu, Codurile penale Bibescu, Știrbei, Sturza. O regăsim în anul 1804 când a fost înlocuită globirea cu bătaia, fiind introdusă de

Al.Ipsilanti. A existat până târziu în Codul Marinei (bastonada) pentru unele infracțiuni săvârșite de marinari la bordul navelor. A fost desființată în 1864.

În anul 1921 s-au făcut demersuri pentru reintroducerea bătăii ca pedeapsă în legislația penală românească. Fiind considerată o reformă necesară datorită creșterii criminalității și a scăderii nivelului moral în toate straturile sociale, propunerea a dat naștere unor aprigi dispute în lumea judiciară a vremii.

Părerile au fost împărțite. Împotriva acestei pedepse a fost Ioan Ionescu-Dolj, membru corespondent al Academiei Române, care și-a exprimat părerea negativă într-o interesantă comunicare prezentată în cadrul Cercului de Studii Penale.

În favoarea pedepsei s-au pronunțat Vespasian Erbiceanu- membru corespondent al Academiei Române, autorul unui articol în acest sens, publicat în „Curierul judiciar”, nr.2/1922 și „ Revista Penală”, nr.1/1922. S-au mai pronunțat în favoarea acestei pedepse Al.D.Opreșcu, Matei Balș, V. Mavrodineanu, T. Scriban – toți magistrați, D.I. Stoienescu și alții, personalități din sistemul juridic al vremii.

Problema în sine a suscitat interesul multor specialiști, unul dintre aceștia fiind Ion Tanoviceanu (1858-1917), academician, profesor de drept al epocii moderne, întemeietorul criminologiei românești. În cursul de drept penal din 1912, tom.II, ne evidențiază argumentele care vin în favoarea introducerii în legislația penală românească a acestui fel de pedeapsă :

„ ...Ne întrebam însă dacă azi, cu starea moravurilor actuale, în care lipsa de instrucțiune și de educațiune există în o mulțime de brute sanguinare, ce nu se sfiesc a ataca pe cei mai slabi decât ei, a-i bate, a-i tortura și a-i ucide, ne întrebăm dacă în contra acestor animale sălbatice, societatea e destul de ocrotită cu slabul său arsenal de pedepse ? Ne mai întrebăm dacă penitențiarile noastre au darul de a înspăimânta pe acești indivizi, și dacă societatea trebuie să lovească cu același gen de pedeapsă pe un om care atacă proprietatea și pe altul care atacă sau chiar omoară pe un om? Închisoarea chiar cu modificarea de regim, pentru hoți, pentru torturator sau ucigaș nu este oare o nedreptate? Legea încearcă, ce e drept, să gradeze închisoarea prin timp și prin asprimea regimului, însă în orice caz deosebirea e prea mare între unul și altul; putem zice că abia există oarecare asemănare. Unul e un nenorocit al soartei, ori un leneș care voiește să-și procure oarecare îndestulare prin luarea lucrului altuia; celălalt este o fiară care voiește să-și stingă setea răutății în sângele semenului său. Hoțul și toți atacatorii proprietății, afară de cei care fură fiind împinși de mizerie, sunt numai niste egoiști, atentatorii persoanei sunt niște bestii de cruditate ori de vrădjmășie, care ne reamintesc copilăria omenirii.”

„ Astăzi după mai multă citire și gândire opiniunea noastră s'a format și o credem fermă. Noi nu mai avem nici o indoială actualmente că, trebuie să se diferențieze radical pedepsele contra atacurilor persoanei și acelor a proprietății; fără să fim un adversar al proprietății, suntem însă departe de a avea acela respect pentru avere ca pentru persoana omului, și să-i admitem în consecință aceiași ocrotire, Când o bună parte a proprietății are în trecut origina violentă, iar în prezent înșelăciunea, ea poate fi îngăduită și cel mult ocrotită în interesul progresului civilizațiunii, a pretinde însă aceiași ocrotire ca pentru persoana omului, ni se pare o absurditate.

Niciodată nu vom crede că e rațională dispozițiunea articolului 264 C. p., care pedepsește violul, chiar al unei fecioare sărace, cu 5 ani de închisoare corecțională, sau art. 240 C. p., care dă o pedeapsă și mai mică (2-5 ani), loviturilor cari au produs o incapacitate pe viață de a lucra, de a vorbi, de a vedea, de a auzi, de a procrea, ori din cauza cărora victima a înnebunit ori fiind femeie însărcinată a avortat, pe când tot în Codicele nostru penal, bancruta frauduloasă, falsul se pedepsesc cu maximul închisorii corecționale, iar furtul comis de doi sau mai mulți complici asociați pentru săvârșirea de tâlhării sau furturi se pedepsește cu reclusiunea. Trebuiește oare a reintroduce pedepsele corporale cel puțin pentru infracțiunile contra persoanelor ?

Pedeapsa bătăii a avut o soartă foarte curioasă. Poporul, cel puțin al nostru, o susține, pretinzând că e ruptă din rai. În trecut toată lumea era favorabilă acestei pedepse, în secolul al XIX-lea din contră, aproape toată lumea ajunsese să condamne această pedeapsă, și trebuind un adevărat curaj ca cineva să o susțină. Astăzi cestiunea bătăii e discutată în știința penală și dacă majoritatea oamenilor culți este ostilă acestei pedepse, există însă incontestabil un puternic current favorabil pedepselor corporale. E ușor de înțeles cauza acestor schimbări de părere.

La început, când arsenalul pedepselor se marginea aproape exclusiv în bătae și pedeapsa cu moarte, se înțelege că lumea nu putea să fie protivnică acestor doua pedepse, care singure țineau în frâu pe rău făcători, mai ales că pe atunci instrucțiunea și educațiunea erau foarte înapoiate.

Mai târziu s'a născut, sau mai bine zis s'a dezvoltat instituțiunea închisorilor, introducându-se oarecare îmbunătățiri în organizațiunea lor, și s'a crezut că ea poate înlocui cu folos pentru umanitate, pedepsele corporale. S'a mai întâmplat ca, în acelaș timp cu îmbunătățirea relativă a închisorilor, să triumfe în omenire și libertatea individuală, așa încât lumea a crezut că privațiunea libertății este o suferință destul de mare pentru a putea înfrânge pe infractori. De aci ideea de a înlocui pedeapsa cu moarte prin privațiunea perpetuă a libertății, și bătaia prin închisoarea pe timp mărginit, idee care a triumfat aproape în toate legislațiunile țărilor civilizate.

Astăzi însă, în fața falimentului pedepselor privative de libertate, (...), lumea începe să regrete vechea arma a bătăii, care chiar sălbatică de ar fi, are meritul de apăra pe civilizați, prin spaima ce bagă în sufletul sălbaticilor. (...)

La noi pedeapsa bătăii n'a existat numai în vechea legislațiune, dar și în Cod. pen. din secolul al XIX-lea; Cod. pen. Sturza prevede în art. 183 și 253 certarea trupească, art.253 Cod. pen. Sturza, (pentru înșlăciune) cel ce va jura strâmb să se bată la trei locuri pe uliță și să se globească la cutia milelor, iar daca va fi un evghenist se va spăși cu închiderea la mănăstire pe 6 luni, § 253, § 9 (pentru mutarea pietrelor de hotar)", de va fi din cei proști se va bate la fața locului, iar de va fi din cei mai de ispravă să se globească la cutia milelor. Art. 7 și 8 Cod. pen. Știrbei, bătaia dela 50-150 nuele și dela 25-50 nuele. În Moldova bătaia s'a aplicat până în ajunul introducerii actualului Codice penal. In 13 Nov. 1863, se vede o adresă din partea Pres. Curții criminale din Iași, ca să se dea 25 de lovituri de bici lui Iordache Harju, care furase o iapă din targul dela Frumoasa. Această pedeapsă s'a executat.

În Moldova și Muntenia pedeapsa obișnuită e bătaia (bățul, frusta), cea mai grea e a avea o ureche tăiată și a munci pe viață.

Trebue să spunem însă că, încă din 1848, s'a cerut în Romania desființarea bătaii; ea este prevăzută în art. 18 al proclamațiunii din 15 Iunie 1848."

În legislația popoarelor, dar și la noi, bătaia este considerată ca infracțiune de sine stătătoare, dar și ca o scuză care minimalizează culpa în cazul infracțiunilor grave ca omorul și vătămrile grave, dacă acestea au fost cauzate prin lovire sau violențe. În aceste condiții cum se putea aprecia că bătaia putea să folosească ca mijloc de corecție și reeducare? Cu toate acestea s-a considerat că pedeapsa bătaii ar fi de natură a asigura pacea și armonia socială, potrivit cu starea tradițională a poporului român.

Academicianul I. Tanoviceanu deși, după cum am arătat mai sus, recunoaște foloasele ce le poate aduce acest gen de pedeapsă, evită să se pronunțe cu privire la adoptarea ei în legea penală românească, spunând că : „...în starea de astăzi a spiritelor din România (1912) pedepsele corporale nu trebuie introduse...”.

Un argument invocat contra pedepsei a fost că ar fi degradantă și umilitoare. Cei care susțineau pedeapsa se întrebau dacă nu este mai nedemn și degradant faptul că infractorul pândește victima și uzează de cele mai josnice și brutale mijloace în atingerea țelului său. Altfel spus, pedepsele pot fi demne și nedemne? Orice pedeapsă aplicată în raport cu gravitatea infracțiunii comise prezintă un caracter mai mult sau mai puțin degradant, dar acesta este însăși scopul pedepsei, de a produce infractorului o stare prin care acesta să conștientizeze pericolul creat de el prin acea infracțiune și să-l corecteze pe viitor. Se considera că pedeapsa bătaii nu poate fi degradantă, raportată la starea de decădere morală a infractorului, ea constituind o măsură de utilitate și conservare socială pe care societatea prin organele ei represive a fost nevoită să le ia atât în vederea corectării infractorului, cât și pentru satisfacerea sentimentului public ofensat.

Bătaia ca pedeapsă urmărea dublul scop, acela de al corija pe infractor și de al abate de la pornirile lui agresive. Ea are meritul de a fi intimidantă, calitate care lipsește celorlalte pedepse.

Argumentele în favoarea introducerii bătaii ca pedeapsă în legislația penală continuă : Corneliu Botez – consilier la Înalta Curte de Casație - spune că sunt infractori deosebit de periculoși și violenți care nu suportă bătaia și că știind din timp la ce pedeapsă se expun, nu vor mai săvârși fapta, exemplificând cazul Angliei, unde rata criminalității a scăzut foarte mult după reintroducerea acestui tip de pedeapsă. Se mai face referire la regimul penitenciar, unde prin contactul dintre deținuți, penitenciarul constituie o adevărată „școală a crimei”. În aceste condiții este preferabil în multe cazuri administrarea unei corecții fizice în locul celei privative de libertate. „ ... aceste măsuri constând în corecțiunea fizică sunt cu atât mai bine venite împotriva infractorilor ocazionali cari din cauza mediului unde viețuiesc devin așa de ușor criminali prin obișnuință. Tocmai pentru că pedeapsa bătaii are în ea ceva dezonorant, în adâncul sufletului multora, unde n'a pătruns complet dezonoarea, se va produce o reacțiune binefăcătoare, dintr'un scrupul al mândriei de sine jignite sau expuse a suferi o atingere care ar jigni-o... ”. De asemenea se mai face referire la faptul că închisorile nu mai corespund scopului lor, fiind deja neîncăpătoare. Statul nu mai poate hrăni atâția deținuți

prezenți, unii dintre ei fără nădejde de îndreptare „...între zidurile devenite inutile ale pușcărilor...”.

Lombroso în „Sull' Incremento del delitto in Italia,, p. 129 spunea că : „...pedepsele trupești pot salva pe mulți tineri de corupțiunea morală, mult mai rea decât o scurtă durere fizică...” iar Alexandre Lacassagne în „Peine de mort et criminalite,, 1908, p.134 și 145 „...e mai sigur și eficace și chiar mai igienic de a aplica lovituri de biciu, decât luni sau ani de închisoare...”.

Concluzia la vremea respectivă a fost că pedeapsa s-a desființat și a fost retrasă din Codul Penal roman la 1864 de către clasa dominantă, de către putere, de teama că în urma proclamării egalității în fața legii, să nu fie aplicată chiar membrilor acelei clase dominante, care „... fără îndoială că de multe ori o merită mai mult decât poporul ...!”.

Motivarea reintroducerii ca pedeapsă în 1921, era argumentată prin criminalitatea vremii care a luat noi forme și aspecte constituind o adâncă și permanentă primejdie socială. Înmulțirea felurilor de fedepse se impunea în raport cu aceasta. Pedeapsa putea fi legiferată atât ca pedeapsă principală sau accesorie cât și ca pedeapsă disciplinară, creată pentru anumite infracțiuni, fiind specificate în special infracțiunile contra persoanei, infracțiuni comise cu violență, și cele cu intenție directă, urmând a se aplica indiferent de clasa socială a delicventului. Justificarea aplicării pedepsei bătaii era că aceasta ca pedeapsă, la rândul ei, va împuțina numărul infractorilor de frica bătaii însăși.

Epilog : Au trecut 150 de ani de la scoaterea pedepsei cu bătaia din legislația penală românească. În acest timp au apărut noi legi, deoarece au apărut și noi infracțiuni. Progresul continuu al vieții, generat de progresul științei a dus la o adevărată transformare a vieții sociale. Cu toate acestea, valorile fundamentale au rămas aceleași. Infracțiunile privind viața și patrimoniul, chiar dacă au îmbrăcat noi forme privind modul de comitere, au rămas la fel, în unele cazuri fiind mult mai complexe. Drepturile persoanelor sunt reglementate prin legi și respectarea lor este urmărită la nivel național și internațional. Avem însă și obligații. De a face și de a nu face. Nerespectarea obligațiilor dar și a drepturilor duce la pedeapsă. În penal avem două categorii de persoane: infractor și parte vătămată. Fiecare are drepturi și obligații. În cazul comiterii unei infracțiuni legea se aplică urmărind respectarea drepturilor și obligațiilor ambelor categorii de persoane. Însă pedeapsa de cele mai multe ori nu este proporțională cu gravitatea și urmările faptei. Ne cunoaștem foarte bine drepturile, însă uităm repede obligațiile. Articolul 3 al Convenției Curții Europene pentru Drepturile Omului consacră una dintre cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. „, *Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante*”. Art.1 al Convenției ONU pentru Prevenirea Torturii (26.06.1987) spune : „, *Termenul tortură semnifică orice act prin care se cauzează unei persoane în mod intenționat suferințe sau dureri grave, fie fizice fie psihice, în scopul obținerii de la ea sau de la o terță persoană a unei anumite informații sau mărturii; pedepsirea ei pentru o acțiune(...)*”. Din această definiție se pot extrage trei elemente care pot constitui tortura : cauzarea unor suferințe sau dureri fizice, cauzarea intenționată a durerii și urmărirea unui scop anume – obținerea unei informații, pedepsire. Ne gândim însă și la victime, care în cazul infracțiunilor comise cu violență sunt supuse la tratamente inumane, degradante, umilitoare, suferințe fizice și psihice, care de cele mai multe

ori lasă urme pe viață. Vedem apoi autorul unei astfel de fapte că primește o pedeapsă, care, în primul rând este umilitoare pentru victimă nu pentru el, apoi cum statul prin diferite organisme are grijă să i se respecte toate drepturile, să-i asigure, gratuit, toate condițiile, în timp ce partea vătămată se lovește de birocrăția de netrecut a sistemului, lipsa asistenței medicale, a medicamentelor, plata contravalorii serviciilor și multe, multe altele. Nu degeaba se spune că justiția este oarbă. Hoțul cu un păcat și păgubașul cu o sută.

Acest epilog nu este scris pentru a-mi arăta acordul cu privire la astfel de pedepse ci pentru a arăta simplitatea și logica unui sistem care a existat și a funcționat, având și rezultate pe măsură. Ca teoretician spun că practic este imposibil să reînviu astfel de prevederi legale. Ca practician însă, cunoscând foarte bine sistemul juridic românesc, cazuistica și practica judiciară, creșterea alarmantă a criminalității, destrămarea continuă a valorilor sociale, nu pot să nu-mi închipui și să spun : dar dacă...?

BIBLIOGRAFIE :

- C. Beccaria, *Despre infracțiuni și pedepse*, Ed. Humanitas, București, 2007;
- Codul lui Hammurabi, ediția a II-a revizuită, Colția Miriade, 2009;
- Codul General al României, Partea I-a, Codurile – Legiuri vechi – C.Hamangiu, București 1907;
- Convenția Curții Europene pentru Drepturile Omului;
- Convenția ONU pentru prevenirea torturii – 26 iunie 1987;
- L. Coraș, *Sanțiuni alternative la pedeapsa închisorii*, Ed. C.H.Beck, București, 2008;
- Cret Daniela, *Considerații privind ocrotirea persoanei fizice majore în panoplia legislației românești*, Societate și Politică, Vol. III-2/2009;
- Ioan Tanoviceanu, *Curs de Drept Penal*, Atelierele grafice Socec, București, 1912;
- Ioana Vasiliu, *Istoria vechiului drept românesc*, Editura Albastră, Cluj Napoca, 2009;
- Moldovan I. Florin, *Istoria Statului și Dreptului Românesc*, Editura Cordial Lex, Cluj Napoca 2012;
- Revista penitenciară, Anul IX, No. 7, iulie 1922, București;
- Vespasian Erbiceanu – *Curierul Judiciar*, Nr.2/1922;
- Vespasian Erbiceanu – *Revista Penală*, Nr.1/1922;
- Vladimir Hanga, Ioan Trifa, Florin I.Moldovan, *Drept privat roman*, Ed. Cordial Lex, Cluj Napoca, 2010.